

УДК 811.111(100)

О. Ф. Пефтієва

ORCID: 0000-0001-7345-8563

В. О. Ходарєва

ORCID: 0000-0002-5239-0480

В. Є. Хоровець

ORCID: 0000-0001-9431-4366

ПІСНІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ПЕРЕКЛАДУ У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ (на матеріалі української народної пісні «Щедрик» та англійської пісні «Soon May the Wellerman Come»)

У статті розглядається роль пісні у формуванні національно-етнічної свідомості, наголошується на важливості обміну витворами пісенного мистецтва між представниками різних культур в умовах безперервного процесу глобалізації. У роботі визначається необхідність існування перекладів текстів іноземних пісень в контексті налагодження міцних зв'язків у процесі міжкультурної комунікації. Здійснюється опис основних видів перекладу пісенних текстів, та пояснюється, чим зумовлений вибір того чи іншого способу. На матеріалі українських та англійських пісень з національно-культурним компонентом здійснюється аналіз лексико-граматичних трансформацій, що застосовуються при перекладі іноземних пісень.

***Ключові слова:** міжкультурна комунікація, мовна картина світу, пісенний дискурс, поетичний текст, еквіритмічний переклад, перекладацькі трансформації*

DOI 10.34079/2226-3055-2022-15-26-27-268-282

Постановка проблеми. Пісенний дискурс – це особлива форма зберігання культурних знань. Проникаючи в різні сфери життя, пісня відображає основні цінності, етичні погляди, соціальні уявлення, суспільні зміни певної епохи, створює моделі поведінки та культурні норми і передає їх наступним поколінням. Саме тому пісенні тексти є цінним матеріалом для вивчення особливостей культури будь-якого народу, його світогляду та світосприйняття, традицій, звичаїв, а також для виявлення соціальних характеристик лінгвокультурної спільноти.

Безумовно, пісня є потужним інструментом формування національно-етнічної свідомості, вона сприяє згуртуванню народу. Однак пісні та музика використовуються не лише для спілкування в межах однієї культури, вони також виконують роль засобу комунікації між представниками різних, навіть значною мірою віддалених один від одного культур.

Вивчення культурних особливостей різних народів, зокрема через пісні та їхні переклади, допомагає встановленню вдалої міжкультурної комунікації, що є вкрай важливим у сучасному світі, для якого характерним є процес глобалізації в усіх сферах життя. Це зумовлює те, що наразі проблеми пісенного дискурсу все частіше становлять інтерес для дослідників у сфері перекладознавства та лінгвокультурології.

Власне, процес перекладу пісень є одним з найважчих, адже пісенний текст є поетичним. А переклад віршів, як відомо, потребує від людини спеціальних навичок, особливого бачення та розуміння художнього тексту, вміння повною мірою відтворити естетичний та емоційний вплив вихідного тексту на читача, що є носієм іншої мови та представником іншої культури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До недавнього часу переклад пісень не привертав уваги перекладознавців. Однією з причин цього може бути відсутність визначеності щодо професійної ідентичності людей, які перекладають пісні. Тим не менш, той факт, що пісні перекладаються різними способами та із застосуванням різних стратегій, задля різноманітних цілей та різними фахівцями, зумовлює необхідність проведення цілеспрямованих досліджень в рамках дисципліни.

Дослідженням особливостей перекладу пісенних текстів займалася велика кількість іноземних дослідників. Так, Ю. Франзон у своїй статті розглядає концепцію «співучості» з функціональної точки зору, а також описує стратегічний вибір, що стоїть перед перекладачами/авторами текстів під час перекладу пісень. Виходячи зі свого дослідження, науковець висуває ідею про те, що при роботі з піснею теоретично існує п'ять підходів: не перекласти текст пісні взагалі, перекласти текст без урахування мелодії, написати повністю новий текст, адаптувати мелодію під переклад та адаптувати переклад під мелодію (Franzon, 2008).

П. Лоу була запропонована власна концепція перекладу пісень, яка полягає у відтворенні чотирьох аспектів, пов'язаних зі збереженням мелодії та виконанням пісенної композиції: співучість (досягнення музично-мовної єдності між текстом і композицією), рима, ритм і природність, які мають бути збалансовані максимально точним наближенням тексту перекладу до змісту вихідного тексту (Low, 2003).

Хоч питанню перекладу пісень присвячена невелика кількість робіт українських науковців, воно так само становить інтерес для вітчизняних дослідників. Так, В. Аккурт, О. Прокопенко та Р. Пастир розглядають у своїй роботі особливості та проблеми перекладу англійських пісень українськими відеоблогерами (Аккурт, Прокопенко та Пастир, 2020). А. Павлюк та К. Хомич досліджують труднощі перекладу пісень до фільмів та шляхи їх вирішення (Павлюк та Хомич, 2019). А. Козачук (Козачук, 2020) вивчає особливості перекладу народних пісень (Козачук, 2020).

Мета нашого дослідження полягає у підкресленні ролі пісні як важливої форми вираження культури у процесі міжкультурної комунікації, визначенні необхідності створення перекладів іншомовних пісенних текстів та розгляді особливостей перекладу англійських пісень на українську мову та навпаки.

Об'єктом роботи стали тексти української народної пісні «Щедрик» і англійської пісні «Soon May the Wellerman Come», яка виконувалася новозеландськими моряками у XIX столітті, та їхні переклади. **Предметом** є зв'язок між культурними особливостями певних народів та текстами їх пісень, а також специфіка перекладу пісенних текстів та застосування при цьому певних перекладацьких трансформацій.

Завданнями цього дослідження є дослідження пісенних текстів із перспективи їхнього впливу на міжкультурну комунікацію, визначення специфічних ознак пісенних текстів, опис основних видів їх перекладу та аналіз лексико-граматичних трансформацій, що були застосовані при перекладі пісень, які послуговували матеріалом для нашої роботи.

Актуальність цієї статті пояснюється тим, що проблематика перекладу іншомовних пісень є недостатньо вивченою в сфері теорії і практики перекладу, а потреба в якісних перекладах пісень зростає одночасно з процесом культурної глобалізації. Тому ця робота має на меті довести, що сьогодні особливості перекладу пісенних текстів заслуговують на увагу представників наукової спільноти та потребують більш детального вивчення.

Виклад основного матеріалу. Кожна мова, як відомо, відображає спосіб сприйняття і концептуалізацію світу тим чи іншим етносом, що вирізняється своєю історією, культурою та цінностями. Мовна картина світу – це відображені в категоріях і формах мови уявлення певної національної спільноти про дійсність (Манакін, 2012, с. 166), це спосіб відбиття реальності у свідомості людини, що полягає у сприйнятті цієї реальності крізь призму мовних та культурно-національних особливостей, притаманних певному мовному колективу, це інтерпретація навколишнього світу за національними

концептуально-структурними канонами (Штерн, 1998, с. 156). У процесі спілкування співрозмовники виступають як представники лінгвосціокультурної спільноти, тому впевнено можна стверджувати, що переклад є засобом не лише міжмовної, а й міжкультурної комунікації.

Говорячи про мовну картину світу, варто відзначити таке поняття як національно-етнічна свідомість, що є загальним змістом колективної свідомості, на якому ґрунтується самоідентифікація певної національної етнічної спільноти. Зміст національно-етнічної свідомості охоплює такі складники як:

- мовна і концептуальна картини світу;
- уявлення про спільність минулого, сьогодення та майбутнього;
- знання фольклору (казок, пісень, балад), анекдотів;
- вивчення творів класиків національної літератури і культури та інших видів мистецтва (музики, живопису, архітектури, кіно);
- вільне орієнтування у «своїх» просторах і вимірах (сакральнорелігійному, просторовочасовому, гендерному, владному та ін.) (Шебаніна та ін., 2021, с. 11).

Міжкультурна комунікація є сукупністю форм комунікації представників різних культур, метою якої є налагодження взаємодії культур, де мова є зв'язною ланкою (Нечаюк, 2016, с. 115). Ефективність міжкультурної комунікації залежить від адекватного розуміння, а також інтерпретації символічних знаків та маркерів соціального простору, та оперування мовними засобами для їх передачі (Горай, 2019, с. 45).

Основною метою вивчення особливостей процесу міжкультурної комунікації є здобуття необхідних знань про життя різних народів та їхню культуру задля уникнення міжетнічних і міжкультурних конфліктів та встановлення комфортних умов спілкування в різних сферах та життєвих ситуаціях (Манакін, 2012, с. 10).

Ментальність народу в найбільш конденсованому вигляді нагромаджувала наслідки розвитку його культури, тобто різноманітної як духовної, так і матеріальної діяльності, і все це відбивалося в мові, її національній своєрідності (на всіх рівнях – у фонетиці, граматиці, лексиці, фразеології, усталених, більш або менш, текстах, зокрема піснях) (Шарманова, 2015, с. 56). Таким чином, невід'ємним фрагментом будь-якої мовної картини світу є вербально оформлені ціннісні концепти. Пісенний жанр, як важливий жанр музичної творчості, здатний точно і образно віддзеркалити різні сторони життя народу країни завдяки наявності вербального тексту.

У широкому розумінні пісня – це поєднання поетичного тексту і мелодії, які створюють між собою гармонію. Пісні можуть виступати самостійним продуктом творчої діяльності виконавця, їх також можна почути у фільмах, театральних виставах, на святах, релігійних обрядах тощо. Через те, що пісня поєднує у собі музичний і лінгвістичний компоненти, разом із культурною складовою, вона є багатоаспектним феноменом. Подібний характер сприяє популярності пісні в масовій культурі та швидкому її поширенню у найрізноманітніших соціальних колах. Пісня – як своїм вербальним, так і невербальним компонентами – здійснює значний вплив на маси людей, транслюючи через текст певні ідеї та образи.

Багато людей ставлять під питання необхідність перекладу пісень. Залежно від поставленої мети можуть здійснюватися різні підходи до роботи з текстом іншомовної пісні. Серед елементів популярної культури музика майже ніколи не адаптується під інші культури у мовному аспекті, бо процес її сприйняття ґрунтується не на розумінні тексту пісні, а на сприйманні її мелодичної та ритмічної складових (Аккурт та ін., 2020, с. 8). Проте саме переклад стає вагомим фактором у досягненні успішної міжкультурної взаємодії. Він наче своєрідний «провідник» між мовними кодами різних народів, що допомагає переносити реалії вихідного тексту через лексичний склад мови, на яку перекладають, тобто з певного мовленнєвого та культурного простору до іншого (Штепуляк, 2016, с. 110). Таким чином, виникає діалог культур, або необхідність у

взаємодії, взаємному збагаченні, що передбачає взаєморозуміння. Крім того, хочемо зауважити, що не варто заперечувати важливість перекладу пісень у кіномистецтві, де музика є потужним інструментом створення необхідного настрою, а власне тексти пісень нерідко розкривають внутрішній світ героїв та можуть містити у собі інформацію про важливі сюжетні повороти.

Як вже було зазначено, тексти пісень є особливим жанром поезії, тому вимоги до передачі ритму, рими, строфіки тощо з одного боку, і слова – з іншого, роблять переклад пісень таким важким. При поетичному перекладі неминучі істотні перетворення багатьох аспектів оригіналу. Для того, щоб передати правильно образ або фразу, у перекладі їх іноді необхідно зовсім змінити. Відповідний образ, так само як і відповідна фраза, складаються не завжди у видимій відповідності слів. Основна відмінність перекладу пісні від вірша полягає в підпорядкованості пісенного тексту мелодії твору – іншими словами, текст обов'язково повинен гармонійно «лягати» на музику.

У якості основних видів перекладу пісенних текстів ми виділяємо:

1. **Дослівний, або «інформативний» переклад**, який характеризується відсутністю рими і недотриманням розміру. Його основна мета – передати зміст твору.

2. **Інтерпретація**, яка полягає в дотриманні лише оригінальної мелодики, ритму, розміру, розстановки наголосів. Оригінальний текст при цьому не перекладається, а замість нього пишеться новий, іноді такий, що лише віддалено нагадує оригінал.

3. **Пісенний, або еквіритмічний переклад**, який характеризується збереженням мелодики музичного твору, максимально точною передачею його змісту. З огляду на його надзвичайну складність допускаються незначні відхилення від тексту оригіналу, доповнення, скорочення, генералізація тощо.

Якщо метою є просто зрозуміти сенс, закладений в іноземній пісні, підійде семантично близький прозовий переклад. Але якщо пісня має бути виконана іншою мовою, необхідним є досягнення «співучості» тексту перекладу. Тобто основною метою перекладача при створенні еквіритмічного перекладу є максимально точно збереження і форми, і змісту. У зв'язку з цим у процесі перекладу виникає багато труднощів, для подолання яких потребуються особливі навички і досвід.

З огляду на те, що наша стаття присвячена особливостям перекладу пісень, у яких присутній яскраво виражений національно-культурний компонент, найбільший інтерес для нас представляють труднощі, пов'язані з належним відображенням культурних та часових реалій, що вимагає наявності широких екстралінгвістичних знань.

У текстах пісень часто трапляються відомості про політичне, соціальне, повсякденне життя суспільства, наявна різного роду етнокультурна інформація, символіка та цінності народу, мають місце кліше та усталені розмовні формули. Культурні відмінності призводять до семантичного розриву, який виникає, коли інформація, що міститься в вихідній мові, не має еквівалента в цільовій мові, тобто вона позначає своєрідний культурний феномен певної нації, який не існує в іншій культурі.

Однак труднощі, притаманні процесу перекладу, змінюються пропорційно ступеню відстані між мовами та відповідними культурами. М. Снелл-Хорнбі висуває думку про те, що ступінь наближеності перекладу тексту до оригіналу також залежить від того, якою мірою він вбудований у власну специфічну культуру, від того наскільки незрозумілим є культурний фон вихідного тексту для цільової аудиторії з точки зору часу і місця (Snell-Hornby, 1988).

Закріплені у свідомості концепти як феномени культури – неоднорідні. Одні з них утворюють ядро етнокультурного простору, інші – його периферію. Ядро етномовної свідомості складають феномени, якими володіють усі члени лінгвокультурного співтовариства. Ті уявлення, які є надбанням тільки окремої людини або невеликого кола людей, утворюють периферію лінгвокультурного простору (Приходько, 2007, с. 69). Оскільки пісні часто є витвором однієї окремої людини, то пісенні тексти можуть містити

у собі відомості й з особистого життя людини.

У цій роботі ми дослідили дві пісні, одну англослов'янську та одну українськомовну, щодо їхньої культурної значущості та приділили особливу увагу аналізу трансформацій, що були застосовані при перекладі цих пісень з метою відтворення певних культурних реалій та з метою створення адекватного еквіритмічного перекладу, який би максимально точно відтворював зміст оригінального пісенного тексту. Спершу розглянемо переклад української народної пісні на англійську мову.

Українська пісенна культура – одне з найцінніших духовних надбань народу за його багатовікову історію. Українські народні пісні характеризуються внутрішнім багатством змісту. Відтворюючи життя народу, народна пісенність України відзначається правдивістю та реалістичністю відображення дійсності, людських переживань і почуттів. За змістом українські народні пісні поділяють на кілька груп: обрядові, родинно-звичаєві, родинно-побутові та соціально-побутові (Богуш та Лисенко, 2002, с. 54).

Впродовж віків для української пісенної творчості характерною рисою була відточена символіка з властивою їй ідеалізацією природи, людини і праці. У мелодіях цих пісень знайшов своє відображення національний стиль української музики, який цілком залежить від характеру образів поетичного тексту та його емоційного змісту (Богуш та Лисенко, 2002, с. 54). Тому яскрава національна специфічність українських пісень зумовлює те, що вона є унікальним самобутнім явищем у світовому мистецтві та національним музичним брендом, упізнаваним в усьому світі. Справжнім відкриттям для світової спільноти стала українська різдвяна пісня «Щедрик» в обробці українського композитора М. Леонтовича. Вона належить до архаїчних обрядових пісень, а її коріння сягають дохристиянської доби, коли новий рік починався ранньою весною з поверненням в Україну ластівок (Гаврилюк та Янчук, 2019, с. 178). У 1914 році була створена пісня під назвою «Carol of the Bells», яка взяла за основу перероблену мелодію українського «Щедрика», але для якої був написаний новий текст, який не має нічого спільного з оригінальним.

З метою виявлення особливостей перекладу пісенного тексту у цьому дослідженні ми розглянули еквіритмічний переклад пісні «Щедрик», виконаний Оленою Андросовою (Ютуб-канал «Eileen») (див. таблицю 1).

Еквіритмічний переклад пісні «Щедрик»

Таблиця 1.

Оригінальний текст:	Переклад:
¹ Щедрик, щедрик, щедрівочка,	¹ Shchedryk, shchedryk, shchedrivochka.
² Прилетіла ластівочка,	² Here flew the swallow from afar.
³ Стала собі щebetати,	³ Started to sing lively and loud
⁴ Господаря викликати:	⁴ Asking the master to come out.
⁵ - Вийди, вийди, господарю,	⁵ Come here, oh come, master – it's time
⁶ Подивися на кошару,	⁶ In the sheepfold wonders to find.
⁷ Там овечки окотились,	⁷ Your lovely sheep have given birth
⁸ А ягнички народились.	⁸ To little lambs of great worth.
⁹ В тебе товар весь хороший,	⁹ All of your wares are very fine.
¹⁰ Будеш мати мірку грошей.	¹⁰ Coin you will have in a big pile.
¹¹ Хоч не гроші, то полова,	¹¹ If not the coin, then the chaff.
¹² В тебе жінка чорноброва.	¹² You have a wife fair as a dove.
¹³ Щедрик, щедрик, щедрівочка,	¹³ Shchedryk, shchedryk, shchedrivochka.
¹⁴ Прилетіла ластівочка.	¹⁴ Here flew the swallow from afar.

Проаналізувавши переклад, доходимо висновку, що головними труднощами, які роблять переклад пісень важкими є: різна довжина лексичних одиниць мов оригіналу та перекладу, що ускладнює збереження ритму пісні; паузи в мелодії спричинені ритмом, які можуть зумовлювати розрив смислового відрізка; паралельні конструкції і багаторазові повтори, які можуть призводити до перевантаження і ненатурального перекладу; вживання реалій та конотативних компонентів, пов'язаних з культурою, які неможливо відтворити мовою перекладу тощо. Крім усього цього важким завданням є також передача смислової та естетичної інформації тексту.

Результати кількісного аналізу лексико-граматичних трансформацій застосованих при перекладі пісні «Щедрик» представлені у таблиці 2.

Кількісний аналіз перекладацьких трансформацій, застосованих при перекладі української різдвяної пісні «Щедрик»

Таблиця 2.

№	Назва трансформації	Приклад	Кіл-ть одиниць	Кіл-ть %
1	Додавання	Прилетіла ластівочка 'Here flew the swallow from afar'	2	20 %
2	Модуляція	Господаря викликати 'Asking the master to come out'	2	20 %
3	Комплексна лексико-граматична трансформація	Вийди, вийди, господарю, Подивися на кошару, 'Come here, oh come, master – it's time In the sheepfold wonders to find'	2	20 %
4	Зміна порядку слів	Будеш мати мірку грошей 'Coin you will have in a big pile'	2	20 %
5	Компенсація	В тебе жінка чорноброва 'You have a wife fair as a dove'	1	10 %
6	Транскрибування	Щедрик, щедрик, щедрівочка 'Shchedryk, shchedryk, shchedrivochka'	1	10 %
Усього:			10	100 %

Найбільш вживаними перекладацькими трансформаціями у матеріалі дослідження виявилися додавання, модуляція та комплексна трансформація.

Додавання часто застосовується при перекладі пісень з метою відтворення кількості складів оригінального тексту та збереження ритму. Це викликано тим, що зазвичай довжина лексичних одиниць в англійській мові менша, ніж в українській. Модуляція, тобто заміна слова або словосполучення мови оригінала на одиницю мови перекладу, значення якої можна вивести за допомогою логіки, була застосована при перекладі десятого рядка, де слово «мірка» було перекладено словосполученням «big pile». У цьому ж реченні перекладачка застосувала граматичну трансформацію, що полягала у зміні порядку слів у реченні. Комплексна лексико-граматична трансформація була зафіксована, наприклад, у п'ятому та шостому рядках. Вона поєднала у собі додавання та заміну наказового способу дієслова на інфінітив.

Цікавим є те, як перекладачка адаптувала дуже поширений зокрема в народних піснях етнічно забарвлений епітет «чорнобривий». У національній свідомості українців закріпилося переконання про те, що вони є нацією переважно карооких людей з чорним волоссям. Крім того, слово «чорнобривий» також має додаткове конотативне значення та часто тлумачиться як «вродливий» в українській культурі. Однак в інших країнах існують

свої символні образи, тому чужі концепти можуть здаватися їх представникам незрозумілими при їх дослівному перекладі. Саме тому у дванадцятому рядку пісні була застосована така перекладацька трансформація як компенсація, тобто заміна вихідної мовної одиниці на одиницю мови перекладу, яка не є словниковим відповідником, але справляє необхідний ефект на слухача. У досліджуваному перекладі знайомий українцю епітет «чорнобривий» був замінений на більш прийнятне для англomовного середовища словосполучення «fair as a dove». В англійській поезії голуб часто візуалізується як символ кохання та краси. Так, наприклад, у вірші Джона Кітса «The Dove Poem» голуб символізує кохану людину, за якою автор сильно сумує (D'coutho, 2016).

При перекладі назви пісні й відповідно першого та чотирнадцятого рядків було застосовано таку лексичну трансформацію, як транскрибування. Причиною цього (крім необхідності зберегти оригінальний ритм) є те, що слова «щедрик» і «щедрівочка» містять у собі яскраво виражений національно-культурний компонент. Щедрівки є обрядовими піснями, які характерні саме для української культури. Тому для того, щоб підкреслити цю унікальність, було вирішено не перекладати назву. Проте варто зазначити, що в англomовному середовищі пісню також знають під назвою «The Little Swallow», бо щедрик – це ще й маленька пташка, що живе на Поліссі.

На нашу думку, досліджуваний переклад виконаний дуже якісно і являє собою вдалий приклад професійного еквівалентного перекладу пісенного тексту. Перейдемо до розгляду тексту англomовної пісні та її перекладу українською мовою. Матеріалом для дослідження була обрана народна пісня, яку виконували моряки під час їхнього перебування у морі.

Більшість морських історій спирається на усну традицію. Важко назвати краще відображення культури на кораблі, ніж морські шанті та пісні на Британських судах XVIII-XIX століть. Хоча варто зауважити, що деякі дослідники ставлять під сумнів приналежність морських пісень до національного здобутку саме Великобританії, стверджуючи, наприклад, що найкращими співаками на кораблях зазвичай були афроамериканці.

Така галузь промисловості як китобійництво сприяла взаємодії різних культур, кожна з яких привносила власні традиції в музику, що супроводжувала життя моряків на кораблі. До китобійного промислу були здебільшого залучені британці, американці, японці, французи, голландці, скандинави та німці. Люди різних національностей зуміли створити унікальний метод обміну культурними особливостями під час їхніх морських подорожей. У багатьох випадках морські пісні навіть ставали частиною літератури та творів, присвячених подіям і сюжетам, пов'язаним або з плаванням, або з морськими подорожами (Qi, 2017).

«Soon May the Wellerman Come» – новозеландська народна пісня, зібрана близько 1966 року новозеландським учителем і компілятором народних пісень Нілом Колкухоном та надрукована в книзі «Shanties by the Way: A Selection of New Zealand Popular Songs and Ballads» (Barista Uno, 2021). Пісня датується приблизно 1860 роком, а у 2021 році шотландський співак Натан Еванс записав на неї кавер, чим викликав зростання популярності морських пісень.

Лірика розповідає про колективну працю чоловіків на морі. Але за історією полювання на китів криється міжкультурна взаємодія, яка є центральною для успіху китобійної промисловості та має вирішальне значення для формування поселень у Новій Зеландії початку XIX століття.

У процесі аналізу перекладу англomовної морської пісні «Soon May the Wellerman Come» на українську мову, виконаного Оленою Андросовою (Ютуб-канал «Eileen»), нами було виявлено, що для досягнення такої високої якості перекладу, неминучим було застосування певних перекладацьких трансформацій (див. таблицю 3).

Переклад англомовної морської пісні «Soon May the Wellerman Come»

Таблиця 3.

Оригінальний текст:	Переклад:
¹ <i>There once was a ship that put to sea</i>	¹ <i>Пішов корабель у море один</i>
² <i>The name of the ship was the Billy of Tea</i>	² <i>«Бляшанка з чаєм» – так звався він</i>
³ <i>The winds blew up, her bow dipped down</i>	³ <i>Ревли вітри, хилився ніс</i>
⁴ <i>Oh blow, my bully boys, blow (huh)</i>	⁴ <i>Гей, хлопці, прорвемось!</i>
⁵ <i>Soon may the Wellerman come</i>	⁵ <i>Скоро підмога прийде</i>
⁶ <i>To bring us sugar and tea and rum</i>	⁶ <i>Чай, цукор й ром нам привезе</i>
⁷ <i>One day, when the tonguing is done</i>	⁷ <i>В той день, як з китом буде все,</i>
⁸ <i>We'll take our leave and go</i>	⁸ <i>Додому попливемо</i>
⁹ <i>She'd not been two weeks from shore</i>	⁹ <i>Двох тижнів час іще не сплив</i>
¹⁰ <i>When down on her a right whale bore</i>	¹⁰ <i>Як справжній кит до них підплив</i>
¹¹ <i>The captain called all hands and swore</i>	¹¹ <i>Всім грізно капітан звелів</i>
¹² <i>He'd take that whale in tow (huh)</i>	¹² <i>«Кита ми візьмемо!»</i>
¹³ <i>Before the boat had hit the water</i>	¹³ <i>Спустили човен враз на воду</i>
¹⁴ <i>The whale's tail came up and caught her</i>	¹⁴ <i>Як вдарив кит хвостом по ньому</i>
¹⁵ <i>All hands to the side, harpooned and fought her</i>	¹⁵ <i>Гарпунили його невтомно</i>
¹⁶ <i>When she dived down low (huh)</i>	¹⁶ <i>А кит пірнув на дно</i>
¹⁷ <i>No line was cut, no whale was freed</i>	¹⁷ <i>Не ріжуть линву, кит не йде</i>
¹⁸ <i>The captain's mind was not of greed</i>	¹⁸ <i>Не в грошах справа, просто честь</i>
¹⁹ <i>And he belonged to the Whaleman's creed</i>	¹⁹ <i>Для капітана понад все</i>
²⁰ <i>She took that ship in tow (huh)</i>	²⁰ <i>То ж далі їх тягло</i>
²¹ <i>For forty days or even more</i>	²¹ <i>Днів сорок битва вже велась</i>
²² <i>The line went slack then tight once more</i>	²² <i>А линва то слабне, то натяглась</i>
²³ <i>All boats were lost, there were only four</i>	²³ <i>Човнів четвірка лиш зосталась</i>
²⁴ <i>But still that whale did go (huh)</i>	²⁴ <i>Не слабшав кит на зло</i>
²⁵ <i>As far as I've heard, the fight's still on</i>	²⁵ <i>Говорять, битва йде давно</i>
²⁶ <i>The line's not cut, and the whale's not gone</i>	²⁶ <i>Живий кит й линву не ріже ніхто</i>
²⁷ <i>The Wellerman makes his regular call</i>	²⁷ <i>Підмога підвозить їжу й питво</i>
²⁸ <i>To encourage the captain, crew and all (huh)</i>	²⁸ <i>Щоб чим збадьоритися всім було</i>

Китобійний промисел у Новій Зеландії бере свій початок з кінця 1700-х до середини ХХ століття. У 1831 році тріо братів Веллерів — Едварда, Джорджа та Джозефа — британців, створили китобійну станцію в Отаку на Південному острові Нової Зеландії. Пісня «Soon May the Wellerman Come» стосується часів розквіту китобійного промислу на Південному острові. Зміст пісні також був оцінений як «справжнє культурне вираження експлуатованих робітників, для яких «цукор, чай і ром» були таким необхідним перепочинком від важкої роботи і важкої праці повсякденного життя» (ShantyTok: is the sugar and rum line in Wellerman a reference to slavery?).

Результати кількісного аналізу лексико-граматичних трансформацій, застосованих при перекладі англомовної морської пісні «Soon May the Wellerman Come», представлені у Таблиці 4.

Кількісний аналіз лексико-граматичних трансформацій, застосованих при перекладі англомовної морської пісні «Soon May the Wellerman Come»

Таблиця 4.

№	Назва трансформації	Приклад	Кіл-ть одиниць	Кіл-ть %
1	Модуляція	Soon may the Wellerman come ' <i>Скоро підмога прийде</i> '	8	27.5 %
2	Зміна порядку слів	a) The winds blew up, her bow dipped down ' <i>Ревли вітри, хилився ніс</i> '	8	27.5 %
3	Комплексна лексико-граматична трансформація	The captain's mind was not of greed And he belonged to the Whaleman's creed ' <i>Не в грошах справа, просто честь Для капітана понад все</i> '	6	20.5 %
4	Опущення	All hands to the side, harpooned and fought her ' <i>Гарпунили його невтомно</i> '	3	10.5 %
5	Калькування	The name of the ship was the Billy of Tea ' <i>«Бляшанка з чаєм» – так звався він</i> '	2	7 %
6	Додавання	For forty days or even more ' <i>Днів сорок битва вже велась</i> '	1	3.5 %
7	Генералізація	Oh blow, my bully boys, blow (huh) ' <i>Гей, хлопці, прорвемось!</i> '	1	3.5 %
Усього:			29	100 %

Як показують результати аналізу, однією з найпоширеніших трансформацій, що нам трапилися, стала модуляція. Так, наприклад, у п'ятому рядку слово «the Wellerman» було вирішено перекласти як «підмога». «The Wellerman», про якого йдеться у цій пісні, – це човен, який доставляє необхідні припаси на корабель та забирає накопичений китовий жир (Barista Uno, 2021). Назву цього човна, яку він отримав на честь братів Веллерів, було вирішено замінити на більш зрозумілу з точки зору сприйняття лексичну одиницю, адже кількість пересічних українців, які знайомі з прізвиськом трьох братів та діяльністю відповідної китобойної станції, ймовірно є набагато меншою за кількість новозеландців, які могли чути про це від своїх родичів або дізнатися завдяки вивченню історії своєї країни.

Застосування модуляції ми також виявили у сьомому рядку, де «when the tonguing is done» було перекладено «як з китом буде все». «Tonguing» – це китобійний термін. Під час обробки тіла спійманого кита його жир нарізався на довгі смужки, які називалися «tongues» (язики). Потім їх нарізали на дрібні шматочки, клали у велику каструлю та розтоплювали – кінцевий продукт був дуже цінним. В українській мові не існує терміна, що позначав би цей процес, тому переклад, запропонований Оленою Андросовою, є логічно виведеним. Іншим випадком, коли у матеріалі дослідження нам зустрілася модуляція є, наприклад, переклад двадцять сьомого рядка «The Wellerman makes his regular call» наступним чином: «Підмога підвозить їжу й питво». Цей варіант перекладу також є логічно виведеним з контексту.

Поширеними при перекладі пісні «Soon May the Wellerman Come» виявилися граматичні трансформації. Серед яких наявні: зміна порядку слів («The winds blew up, her bow dipped down» – «Ревли вітри, хилився ніс»); перестановка («The line's not cut, and the whale's not gone» – «Живий кит й линву не ріже ніхто»); заміна («Before the boat had hit the water» – «Спустили човен враз на воду», тут: заміна активного стану на пасивний). Також були зафіксовані випадки застосування комплексних трансформацій, які зачепили як

лексичний, так і граматичний рівні, та повністю змінили структуру оригінального речення.

Декілька разів перекладачкою була застосована така трансформація, як калькування, тобто заміна складових частин оригінального слова або словосполучення їх лексичними відповідниками в мові перекладу. Цю лексичну трансформацію ми зафіксували у другому та десятому рядках пісні. Компанія «Weller» володіла великою кількістю кораблів, але немає жодних записів про корабель під назвою «Billy of Tea». У народній пісні, яку створили берегові китобої, корабель, на якому відбуваються описані події, має дещо жартівливу назву. Можливо, пісня була створена за приготуванням чашки чаю, адже «billy» – це поширена серед новозеландців сленгова назва маленької посудини, яку часто використовують для кип'ятіння води для чаю чи кави (Wellerman: what the song means, 2021). При перекладі до слова був підібраний влучний еквівалент, і повна назва корабля була перекладена як «Бляшанка з чаєм». Цей варіант перекладу є адекватним з точки зору як форми, так і змісту.

Ще одним прикладом застосування калькування, тільки вже не семантичного, а лексичного, яке означає буквальний переклад іншомовної мовної одиниці, є переклад словосполучення «right whale» як «справжній кит». Словниковим відповідником до цього словосполучення насправді ж є «гладкий кит» або «південний кит», найрідкісніший серед усіх. Він часто був найбажанішою здобиччю для китобоїв, оскільки він має багато жиру та живе в прибережних водах (Wellerman: what the song means, 2021). Широко поширеною є думка про те, що цей кит був названий «right» («правильний», «справжній») китобоями через те, що саме він був тим, на якого потрібно було полювати в першу чергу.

При аналізі досліджуваного перекладу нами також було виявлено випадок застосування генералізації. У четвертому рядку словосполучення «bully boys» було перекладено як просто «хлопці», не дивлячись на те, що у поєднанні слова «bully» та «boys» означають «здоровань», тобто сильний та кременний чоловік, якими і були полювальники на китів.

У тексті перекладу нам також трапилися додавання та опущення. Додавання, наприклад, ми бачимо у двадцять першому рядку, де при перекладі фрази «For forty days or even more» – «Днів сорок битва вже велась», перекладачка вирішила додати інформацію про битву екіпажу корабля з китом, метою якої було вполювання останнього. Застосування трансформації не тільки зрівняло кількість складів у реченнях оригіналу і перекладу, а й певною мірою надало більшої експресивності перекладу. Опущення виявилось більш часто вживаною трансформацією. Причиною цього є те, що лексичні одиниці в англійській мові зазвичай коротші за українські, тому речення може вмістити у себе більшу кількість слів.

Висновок. Ознайомившись з теоретичними працями, присвяченими проблемі перекладу пісень, та провівши власне дослідження, ми дійшли таких висновків: 1) розгляд перекладу у рамках міжкультурної комунікації впливає з розуміння мови як компонента культури, який відображає особливості етносу та вирізняє його серед інших; 2) пісня відіграє важливу роль у визначенні культурної та соціальної ідентичності, у підтримці почуття національної згуртованості; 3) у сучасному світі пісня як важлива складова культури будь-якого етносу є суттєвим фактором глобалізаційних процесів у їхньому культурному та лінгвістичному вимірі; 4) пісенному тексту властиві ті ж специфічні ознаки, що й поетичному; 5) є декілька видів перекладу пісень, серед яких найкращим з точки зору відтворення форми, змісту та естетичного впливу є еквіритмічний переклад, який водночас є й найскладнішим; 6) процес перекладу пісень характеризується великою кількістю труднощів, це зумовлює необхідність застосування певних трансформацій, які спрямовані на досягнення максимально точної відповідності перекладу оригінальному тексту. Кількісний аналіз застосованих трансформацій показав, що при перекладі досліджуваних пісень найчастіше застосовувалися такі трансформації, як модуляція,

комплексна лексико-граматична трансформація та певні граматичні трансформації (наприклад, зміна порядку слів). Рідше нам траплялися такі трансформації, як додавання, опущення, компенсація, транскрибування, калькування та генералізація.

Перспективою нашого дослідження є подальше вивчення особливостей перекладу пісенних текстів, зокрема в аудіовізуальних матеріалах, розгляд різноманітних стратегій при перекладі текстів іншомовних пісень, визначення фонетичних семантико-стилістичних та синтаксично-стилістичних особливостей пісенних текстів та шляхів їх відтворення у мові перекладу.

Бібліографічний список

- Аккурт, В., Прокопенко, О. та Пастир, Р., 2020. Особливості та проблеми перекладу англomовної пісні українськими відеоблогерами. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського* [онлайн], 31, с. 7–22. DOI: 10.24195/2616-5317-2020-31-1 (Дата звернення 14 грудня 2022).
- Богущ, А. М. та Лисенко, Н. В., 2002. *Українське народознавство в дошкільному закладі*. 2-ге вид. Київ: Вища шк.
- Гаврилюк, А. та Янчук, Н., 2019. Сучасна візія використання музичного твору «Щедрик» в обробці Миколи Леонтовича як туристичного ресурсу дестинації. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм* [онлайн], 2(2), с. 178–190. Доступно: <<http://tourism.knukim.edu.ua/article/view/189550/189507>> (Дата звернення 14 грудня 2022).
- Горай, М., 2019. Переклад як спосіб розуміння культурної ідентичності в умовах міжкультурної комунікації. В: ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди. *Міжкультурна комунікація і перекладознавство: точки дотику та перспективи розвитку*. Збірник тез II міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Переяслав-Хмельницький, 15 березня 2019. Переяслав-Хмельницький, с. 45–47. Доступно:<<http://eprints.cdu.edu.ua/4248/1/konf19.pdf>> (Дата звернення 14 грудня 2022).
- Козачук, А., 2020. Народні пісні в перекладі повісті івана франка «великий шум»: стилеметричний аспект. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського Серія: Філологія. Соціальні комунікації* [онлайн]. 3(2), с. 87–91. Доступно: <<https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31668/1/17.pdf>> (Дата звернення 14 грудня 2022).
- Манакін, В. М., 2012. *Мова і міжкультурна комунікація*. Київ: «Академія».
- Нечаюк, І. О., 2016. Міжкультурна комунікативна компетенція як складова міжкультурної комунікації в навчанні дипломатів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія* [онлайн]. 2(23), с. 114–118. Доступно: <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v23/part_2/32.pdf> (Дата звернення 14 грудня 2022).
- Павлюк, А. та Хомич, К., 2019. Труднощі перекладу пісень до фільмів та шляхи їх вирішення. *Актуальні питання іноземної філології* [онлайн]. 10, с. 249–254. Доступно:<<https://ariph.vnu.edu.ua/index.php/ariph/article/view/216/209>> (Дата звернення 14 грудня 2022).
- Приходько, А. М., 2007. Дискурсологія концепту та концептологія дискурсу. *Вісник Харківського національного університету ім. В. М. Каразіна* [онлайн]. 782, с. 66–72. Доступно: <<http://foreign-languages.karazin.ua/resources/ec607d572b317b6b3a9c93f1ee19596c.pdf>> [Дата звернення 14 грудня 2022].
- Шарманова, Н. М., 2015. *Етнолінгвістика*. В: Ж. В. Колоїз (ред.). Кривий Ріг: НПП АСТЕРІКС. Доступно: <<http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/0564/298/1/N.%20M.%20Sharmanova%20>

- %20Etnolinguistika.pdf> (Дата звернення 14 грудня 2022).
- Шебаніна, О. В., Тищенко, С. І., Клочан, В. П., Клочан, І. В., Ручинська, Н. С., Крайній, В. О. та Хилько, І. І., 2021. *Міжкультурні комунікації*. Миколаїв: Видавничий відділ Миколаївського національного аграрного університету [онлайн]. Доступно: <<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10220/1/mizhkulturni-komunikaciyi-prakt-mb-242.pdf>> (Дата звернення 14 грудня 2022).
- Штепуляк, О. С., 2016. Міжкультурні аспекти перекладу та їх роль у фаховій підготовці майбутніх перекладачів. *Молодий вчений* [онлайн]. 4.1(31.1), с. 110–113. Доступно: <http://eprints.cdu.edu.ua/4248/1/konf19.pdf> (Дата звернення 14 грудня 2022).
- Штерн, І. Б., 1998. *Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики*. Київ: АТЕК.
- Barista Uno, 2021. The Wellerman: A popular song misunderstood – marine café blog [online]. *Marine Café Blog*. Available at: <<https://marine-cafe.com/updated-the-wellerman-a-popular-song-misunderstood/>> (Accessed 14 December 2022).
- D'coutho, Roweena B., 2016. The Role of Birds in English Literature and Poetry. *International Journal of Science and Research* [online]. 5(4), pp. 1014–1015. Available at: <<https://www.ijsr.net/archive/v5i4/NOV162483.pdf>> (Accessed 14 December 2022).
- Franzon, J., 2008. Choices in song translation. *The Translator* [online]. 14(2), pp. 373–399. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/261668226_Choices_in_Song_Translation> (Accessed 14 December 2022).
- Low, P., 2003. Singable translations of songs. *Perspectives* [online]. 11(2), pp. 87–103. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/232950682_Singable_translations_of_songs> (Accessed 14 December 2022).
- Qi, J., 2017. Sounds and songs of sailing: a historical and theoretical perspective on the performance and content of sea shanties. *Washington College Review* [online], XXIV. Available at: <<https://washcollreview.com/2017/05/16/sounds-and-songs-of-sailing-a-historical-and-theoretical-perspective-on-the-performance-and-content-of-sea-shanties/>> (Accessed 14 December 2022).
- Snell-Hornby, M., 1988. *Translation studies: an integrated approach*. Amsterdam: J. Benjamins Pub. Co.
- Wellerman: what the song means, 2021. [online]. *Shanty Karaoke - Sing the sea shanties you love*. [Video]. Available at: <<https://shantylkaraoke.com/2021/09/17/wellerman-what-the-song-means/>> (Accessed 14 December 2022).
- York, A., 2021. ShantyTok: is the sugar and rum line in Wellerman a reference to slavery? [online]. *The Conversation*. Available at: <https://theconversation.com/shantytok-is-the-sugar-and-rum-line-in-wellerman-a-reference-to-slavery-153573> (Accessed 14 December 2022).

References

- Akkurt, V., Prokopenko, O. and Pastyр, R., 2020. Osoblyvosti ta problemy perekладu anhlomovnoi pisni ukrainskymy videobloheramy [Peculiarities and problems of translation of an English song by Ukrainian video bloggers]. *Naukovyi visnyk PNPu im. K. D. Ushynskoho* [online]. 31, p. 7–22. DOI: 10.24195/2616-5317-2020-31-1 (Accessed 14 December 2022). (in Ukrainian).
- Barista Uno, 2021. The Wellerman: A popular song misunderstood – marine café blog [online]. *Marine Café Blog*. Available at: <<https://marine-cafe.com/updated-the-wellerman-a-popular-song-misunderstood/>> (Accessed 14 December 2022).
- Bohush, A. M. and Lysenko, N. V., 2002. *Ukrainske narodoznavstvo v doshkilnomu zakladi [Ukrainian ethnology in a preschool educational institution]*. 2-he vyd. Kyiv: Vyshcha shk. (in Ukrainian)

- D'couth, Roweena B., 2016. The Role of Birds in English Literature and Poetry. *International Journal of Science and Research* [online]. 5(4), pp. 1014–1015. Available at: <<https://www.ijsr.net/archive/v5i4/NOV162483.pdf>> (Accessed 14 December 2022).
- Franzon, J., 2008. Choices in song translation. *The Translator* [online]. 14(2), pp. 373–399. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/261668226_Choices_in_Song_Translation> (Accessed 14 December 2022).
- Havryliuk, A. and Yanchuk, N., 2019. Suchasna viziia vykorystannia muzychnoho tvoru «Shchedryk» v obrobttsi Mykoly Leontovycha yak turystychnoho resursu destynatsii [A modern vision of the use of "Shchedryk" arranged by Mykola Leontovich as a tourist resource of the destination]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Serii: Turyzm* [online]. 2(2), p. 178–190. Available at: <<http://tourism.knukim.edu.ua/article/view/189550/189507>> (Accessed 14 December 2022). (in Ukrainian).
- Horai, M., 2019. Pereklad yak sposib rozuminnia kulturnoi identychnosti v umovakh mizhkulturnoi komunikatsii [Translation as a way of understanding cultural identity in the context of intercultural communication]. In: DVNZ «Pereiaslav-Khmelnyskyi derzhavnyi pedahohichniy universytet imeni Hryhoriia Skovorody». *Mizhkulturna komunikatsiia i perekladoznavstvo: tochky dotyku ta perspektyvy rozvytku*, Zbirnyk tez II mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi internet-konferentsii. Pereiaslav-Khmelnyskyi, 15 bereznia 2019. Pereiaslav-Khmelnyskyi, p. 45–47. Available at: <<http://eprints.cdu.edu.ua/4248/1/konf19.pdf>> (Accessed 14 December 2022). (in Ukrainian).
- Kozachuk, A., 2020. Narodni pisni v perekladi povisti ivana franka «velykyi shum»: stylemetrychnyi aspekt [Folk songs in the translation of Ivan Franko's story "Big Noise": stylistic aspect]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho Serii: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii* [online], 3(2), 87–91. Available at: <<https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31668/1/17.pdf>> (Accessed 14 December 2022). (in Ukrainian).
- Low, P., 2003. Singable translations of songs. *Perspectives* [online]. 11(2), pp. 87–103. Available at: <https://www.researchgate.net/publication/232950682_Singable_translations_of_songs> (Accessed 14 December 2022).
- Manakin, V. M., 2012. *Mova i mizhkulturna komunikatsiia [Language and intercultural communication]*. Kyiv: «Akademiia». (in Ukrainian)
- Nechaiuk, I. O., 2016. Mizhkulturna komunikatyvna kompetentsiia yak skladova mizhkulturnoi komunikatsii v navchanni dyplomativ [Intercultural communicative competence as a component of intercultural communication in training diplomats.]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu* [online]. Serii : Filolohiia, 2(23), p. 114–118. Available at: <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v23/part_2/32.pdf> (Accessed 14 December 2022). (in Ukrainian).
- Pavliuk, A. and Khomych, K., (2019). Trudnoshchi perekladu pisen do filmiv ta shliakhy yikh vyrishennia [Difficulties of translating songs in films and ways to solve them]. *Aktualni pytannia inozemnoi filolohii* [online]. 10, pp. 249–254. Available at: <<https://apiph.vnu.edu.ua/index.php/apiph/article/view/216/209>> [Accessed 14 December 2022]. (in Ukrainian).
- Prykhodko, A. M., (2007). Dyskursolohiia kontseptu ta kontseptolohiia dyskursu [Concept discourse and discourse conceptology]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu im. V. M. Karazina*. 782, p. 66–72. Available at: <<http://foreign-languages.karazin.ua/resources/ec607d572b317b6b3a9c93f1ee19596c.pdf>> [Accessed 14 December 2022]. (in Ukrainian).
- Qi, J., 2017. Sounds and songs of sailing: a historical and theoretical perspective on the performance and content of sea shanties. *Washington College Review* [online], XXIV. Available at: <<https://washcollreview.com/2017/05/16/sounds-and-songs-of-sailing-a>

- historical-and-theoretical-perspective-on-the-performance-and-content-of-sea-shanties/> (Accessed 14 December 2022).
- Sharmanova, N. M., (2015). *Etnolinhvistyka [Ethnolinguistics]* [online]. In: Zh. V. Koloiz (ed.). Kryvyi Rih: NPP ASTERIKS. Available at: <<http://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/0564/298/1/N.%20M.%20Sharmanova%20-%20Etnolinguistika.pdf>> [Accessed 14 December 2022]. (in Ukrainian).
- Shebanina, O. V., Tyshchenko, S. I., Klochan, V. P., Klochan, I. V., Ruchynska, N. S., Krainii, V. O. ta Khylo, I. I., 2021. *Mizhkulturni komunikatsii [Intercultural communications]* [online]. Mykolaiv: Vydavnychi viddil Mykolaivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Available at: <<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10220/1/mizhkulturni-komunikatsiyi-prakt-mb-242.pdf>> (Accessed 14 December 2022). (in Ukrainian).
- Shtepuliak, O. S., 2016. Mizhkulturni aspekty perekladu ta yikh rol u fakhovii pidhotovtsi maibutnikh perekladachiv [Intercultural aspects of translation and their role in professional training of future translators]. *Molodyi vchenyi* [online]. 4.1(31.1), p. 110–113. Available at: <<http://eprints.cdu.edu.ua/4248/1/konf19.pdf>> (Accessed 14 December 2022). (in Ukrainian).
- Shtern, I. B., (1998). *Vybrani topiky ta leksykon suchasnoi linhvistyky [Selected topics and lexicon of modern linguistics]*. Kyiv: AtEK. (in Ukrainian)
- Snell-Hornby, M., (1988). *Translation studies: an integrated approach*. Amsterdam: J. Benjamins Pub. Co.
- Wellerman: what the song means, 2021. [online]. *Shanty Karaoke - Sing the sea shanties you love*. [Video]. Available at: <<https://shantykaraoke.com/2021/09/17/wellerman-what-the-song-means/>> (Accessed 14 December 2022).
- York, A., 2021. ShantyTok: is the sugar and rum line in Wellerman a reference to slavery? *The Conversation* [online]. Available at: <https://theconversation.com/shantytok-is-the-sugar-and-rum-line-in-wellerman-a-reference-to-slavery-153573> (Accessed 14 December 2022).

Стаття надійшла до редакції 15.12.2022.

O. Peftieva, V. Khodarieva, V. Horovets

SONGS AND PECULARITIES OF THEIR TRANSLATION IN THE CONTEXT OF INTERCULTURAL COMMUNICATION (on the material of Ukrainian and English songs having a national-cultural component)

Intercultural communication is a set of all forms of communication between representatives of different cultures. The goal of intercultural communication is to establish interaction between cultures, with language as a link. The effectiveness of intercultural communication depends on an adequate understanding and interpretation of symbols and markers of social space, as well as on the use of linguistic means to convey their meaning. The article deals with the role of a song in the formation of a national-ethnic consciousness and emphasizes the importance of song exchange between representatives of different cultures in the process of progressive globalization. It is stated that a song, as one of the most important musical genres, is able to accurately and figuratively reflect various aspects of people's lives, as it has verbal lyrics. Songs reflect the most important values, ethical views, social ideas and changes of a certain era, create patterns of behavior, establish cultural norms and and transmits them to the next generations.

The study identifies the necessity of translating foreign songs in the context of building strong relationships in intercultural communication. Song lyrics is a special genre of poetry.

The need to preserve the rhythm and rhyme on the one hand, and the words as well as the meaning behind them on the other, make the translation of a song so difficult. When translating poems, significant changes to the original text are inevitable. In this regard, many difficulties arise in translation, and to overcome them a translator must have special skills and a certain amount of experience. In this article, three types of song translation are distinguished: word-for-word or "informative" translation, interpretation, and equirhythmic translation. The latter is characterized by the preservation of the melody and the reproduction of the lyrics of the song as accurately as possible.

The factors that determine the choice of one particular method have been specified in this article as well. If the goal is simply to understand the meaning of a foreign song, a semantically close prose translation is suitable. But if the song is to be performed in another language, it is necessary to achieve «singability» of the translated text. In addition to the difficulties caused by the need to reflect certain ethnic realities properly, the factors that make the translation of songs so difficult are: the different length of lexical units in the source language and the target language, which makes it difficult to preserve the rhythm of the song; pauses in the melody, which can cause a break in the semantic segment; parallel constructions and multiple repetitions, which can lead to unnatural translation; use of realia and connotative meanings of words that is difficult to reflect in the target language, etc.

In order to describe the lexical-grammatical transformations used in the process of translation, the Ukrainian and English songs having a national-cultural component have been analyzed in the article. In the studied material, such translation transformations as modulation, addition, omission, calquing, transcription and complex transformations affecting both the lexical and grammatical levels and completely changing the structure of original sentences have been observed. The analyzed translations have a high quality, and they are good examples of a proper equirhythmic translation.

Keywords: *intercultural communication, linguistic picture of the world, song discourse, poetic text, equirhythmic translation, translation transformations*